

II. JURISPRUDÈNCIA

TRIBUNAL CONSTITUCIONAL, TRIBUNAL SUPREM I RESOLUCIONS DE LA DIRECCIÓ GENERAL DE REGISTRES I NOTARIAT

Jaume VERNET I LLOBET
Professor titular de Dret Constitucional
Universitat Rovira i Virgili

Eva PONS I PARERA
Professora de Dret Constitucional
Universitat de Barcelona

Agustí POU I PUJOLRÀS
Professor de Dret Constitucional
Universitat Rovira i Virgili

Els períodes ressenyats es corresponen amb abril-juny de 1995, respecte al Tribunal Constitucional, i gener-juny de 1995, respecte al Tribunal Suprem i la Direcció General de Registres i Notariat. En el relatiu al Tribunal Constitucional, com en d'altres ocasions anteriors, no han aparegut sentències o interlocutòries que tinguin especial relació amb l'objecte de la nostra *Crònica*. En canvi, en el període corresponent al Tribunal Suprem i la Direcció General de Registres i Notariat, sí que hem localitzat sentències i resolucions amb un cert interès des de la perspectiva juridicolingüística.

Respecte a aquestes darreres, es continua detectant una minva considerable de processos judicials que arriben al Tribunal Suprem sobre qüestions relatives a l'accés a la funció pública (així, només les srs de 18 d'abril

i de 22 de maig de 1995). Aquesta disminució obeeix a la consolidació de la doctrina del Tribunal Constitucional en aquest àmbit, sobretot a partir de les STC 82/1986 i 46/1991, i del canvi de doctrina del Tribunal Suprem, també totalment assentat.

Tanmateix, la doctrina general acceptada per als funcionaris locals i autonòmics sembla que s'oblidi quan ha d'aplicar-se a altres funcionaris, concretament els magistrats i jutges. Així succeeix en la sentència del Tribunal Suprem de 29 d'abril de 1995, objecte de comentari. En resum, aquesta sentència anul·la l'acord del *Consejo General del Poder Judicial*, segons el qual es computava el coneixement de les llengües oficials diferents del castellà com a mèrit preferent en els concursos de trasllat de jutges i magistrats equivalent a sis anys d'antiguitat. Probablement, no era la forma més adequada d'assegurar el coneixement lingüístic dels jutges i magistrats que es volien traslladar a les comunitats autònomes amb règim de doble oficialitat. Segurament, la Sentència no té en compte la situació marginal de determinades llengües en l'Administració de Justícia, precisament per la manca de capacitació lingüística dels jutges i magistrats i també perquè no se'ls exigeix un cert coneixement si volen exercir la funció jurisdiccional en determinades localitats. És possible que tampoc no fos la forma més adient per a normalitzar l'àmbit de la justícia, on els seus servidors públics ignoren la llengua del país on exerceixen, podent causar indefensió i una clara discriminació si es compara amb els ciutadans castellanoparlants. Ara bé, el que sí és segur és que el Tribunal Suprem continua posant pals a les rodes en el procés normalitzador de les llengües pròpies de determinades nacionalitats presents al territori de l'Estat espanyol. En aquest cas, en relació amb els afers que consideren domèstics i amb una sentència poc fonamentada, elitista i desconixedora del que succeeix pel món.

És paradoxal, però, que el Tribunal Suprem es trobi, cada cop més, com es veu també en aquesta *Crònica* (sts de 6 de març de 1995), en el dilema bé de demanar la traducció de tot l'expedient i la documentació annexa o bé de procurar entendre el que s'hi diu, malgrat que estigui escrit en gallec o català. En aquests casos, el Tribunal Suprem ha optat per la segona via, a pesar que la llei l'autoritza a demanar la traducció completa. Això no obstant, no ho fa sense escarafalls i sense cridar l'atenció a aquells que han permès que aquest fet s'hagi produït. En aquest sentit, el Tribunal Constitucional s'ha trobat igualment amb documentació escrita en llengua no castellana i ha obrat de la mateixa manera que el Tribunal Suprem, és a dir, interpretant de *motu proprio*, encara que amb una gran diferència, no s'ha queixat en la sentència per escrit.

En un altre ordre de coses, el Tribunal Suprem (sts de 29 de maig de

1995) entén que no es dóna indefensió a una empresa que ha rebut alguns documents en llengua catalana de l'Ajuntament de Barcelona, perquè en el seu moment no va fer avinent que no comprenia els missatges adreçats, ni que se li havia produït indefensió.

Finalment, coincideixen en aquesta *Crònica* diverses qüestions relatives a la denominació de productes, llocs i persones. Així, pel que fa a la denominació de productes empresarials, el Tribunal Suprem tracta dues qüestions relacionades amb marques comercials (srs de 12 i 15 de gener de 1995) en les quals la matèria lingüística és un aspecte col·lateral.

A més, cal mencionar la primera Sentència sobre toponímia (srs de 27 de gener de 1995), en la qual el Tribunal Suprem no discuteix la toponímia única en llengua catalana, ja que desestima de forma definitiva un recurs contra el Decret 78/1991 de la Generalitat de Catalunya. Aquesta Sentència inclou, però, referències prou negatives respecte a la defensa dels drets lingüístics a través de la via del procediment preferent i sumari de la Llei 62/1978, per connexió amb l'art. 14 de la CE, és a dir, amb el principi d'igualtat i de la no-discriminació.

I pel que fa a la denominació de persones, la conflictivitat davant la Direcció General de Registres i Notariat també ha disminuït, com ha succeït en l'àmbit de l'accés a la funció pública, després de l'important canvi legislatiu produït per la Llei 20/1994. Amb tot, es continua percebent una doctrina no completament igualitària entre les diferents llengües oficials.

Sentència del Tribunal Suprem de 12 de gener de 1995, sala 3a., secció 3a. Ponent: Fernando Cid Fontán. Rep. Ar. 463 de 1995.

Aquest recurs d'apel·lació se centra en la prohibició derivada de l'art. 124.1 de l'Estatut de la propietat industrial d'inscriure marques que per llur semblança amb d'altres anteriorment registrades puguin crear confusió en el mercat (prohibició recollida actualment per l'art. 12.1. a) de la Llei 32/1988, de 10 de novembre, de marques). En concret, s'examina la compatibilitat entre les denominacions «La Voz de Galicia» i «A Voz da Coruña», aplicades a productes del tipus de periòdics i publicacions. A l'efecte de la nostra *Crònica*, interessa destacar que el Tribunal Suprem addueix com a criteri distintiu, complementari de les pautes relatives a les diferències gràfiques i fonètiques existents entre ambdues denominacions, el fet que una de les marques estigui escrita en gallec i l'altra en castellà.

Cal indicar que ni la regulació aplicada per la Sentència ni la normativa vigent —que afegeix als criteris gràfic i fonètic el semàntic o conceptual— consideren l'aspecte idiomàtic com a factor que elimini el risc de

confusió de les marques en el mercat. Nogensmenys, podria plantejar-se la connexió amb la regla jurisprudencial segons la qual la comparació de les marques s'ha de fer a partir d'una visió de conjunt de les denominacions contraposades. Pel que fa a això, seria discutible si la consignació de les marques en castellà o en la llengua pròpia de la comunitat autònoma on es distribueixen els productes constitueix un element determinant de la impressió general d'ambdues denominacions que retenen els consumidors. El públic al qual va dirigit el producte i la seva cultura lingüística són factors que caldria ponderar per a minvar el risc de confusió.

Aquesta no sembla, emperò, la línia apuntada per la Sentència, que, tot i la invocació de la referida regla, procedeix immediatament a descompondre les denominacions per a apreciar la irrellevància del terme genèric *Voz*, la clara distinció entre *Galicia* y *Coruña* y la diferència de les paraules restants «*porque una está escrita en gallego y la otra en castellano*». De la Sentència no pot extreure's, doncs, una regla general sobre la rellevància del factor lingüístic a fi d'eliminar el possible risc de confusió de les marques denominatives.

Sentència del Tribunal Suprem de 15 de gener de 1995, sala 3a., secció 3a. Ponent: José María Morenilla Rodríguez. Rep. Ar. 465 de 1995.

El litigi resol't per aquesta Sentència és molt similar a l'anterior, ja que també es pronuncia sobre l'existència d'una semblança entre les marques «Dove» i «Golden Dove» capaç de crear error o confusió en el mercat. Com s'ha vist, en aquest tipus de processos la qüestió lingüística acostuma a aparèixer col·lateralment, en raonar si concorren o no alguna de les prohibicions legals de registre. I és en aquest context on l'argumentació pot caure en determinats paranys, demostratius d'una assumpció deficient del plurilingüisme constitucionalitzat. Un exemple el trobem a la declaració amb la qual el Tribunal Suprem pretén centrar l'objecte del recurs que «*concieme a la utilización de vocablos que careciendo de sentido en castellano y siendo por ello de fantasía, son palabras que en lengua inglesa tienen su significación —paloma, paloma de oro— con la trascendencia de su posible circulación en otros países de esa lengua, especialmente dentro de los países que integran la Unión Europea por virtualidad de la libre circulación de las mercancías que reconoce el Tratado de Roma*» (FJ 2).

El tema de fons que introdueix la Sentència fa referència a la possibilitat d'aplicar a les denominacions estrangeres la prohibició de registrar com a marca signes de caràcter genèric (art. 124.5 EPI i l'actual art. 11.1.a i b de la Llei 32/1988, de marques). La jurisprudència ha sancionat el principi ge-

neral pel qual es consideren denominacions arbitràries o de fantasia, no subsumides en la dita prohibició. No obstant això, el Tribunal Suprem ha acceptat importants excepcions: d'una banda, aquest principi s'exclou quant a les paraules genèriques pertanyents a l'idioma francès i italià amb etimologia llatina, que s'equiparen a les corresponents paraules genèriques en les llengües de l'Estat espanyol i, d'una altra, s'excepciona en relació amb els vocables estrangers d'ús freqüent en llengua espanyola, que hagin assolit representació ideològica al·lusiva a llur significació idiomàtica. La doctrina mercantilista propugna, també, l'ampliació de les prohibicions de registre de denominacions genèriques pertanyents a les llengües pròpies dels països comunitaris, per tal que no siguin monopolitzades per una empresa espanyola i restin disponibles per a ser utilitzades per les empreses d'aquests països. Aquesta doctrina hauria de tenir en compte no solament els idiomes estatals sinó també d'altres llengües oficials o pròpies d'un nombre significatiu de consumidors als quals van destinats els productes.

Dit això, la immediata crítica que suscita l'argumentació del Tribunal Suprem és la utilització del castellà com a única referència de contrast per a apreciar el caràcter genèric o arbitrari de les denominacions, amb la preterició de les altres llengües oficials. S'oblida, així, la plena equiparació de totes les llengües de l'Estat pel que fa a la prohibició de registre de marques genèriques, d'on es deriva la prohibició de registre de paraules estrangeres que tinguin un significat genèric en qualsevol d'aquestes llengües. Oblit ressaltat per l'especial atenció que mereix la llengua estrangera —és a dir, l'anglès— des de la perspectiva del correcte funcionament de les marques en el mercat. Hom pot deduir del text transcrit que els vocables bascos, gallecs o catalans mancats de sentit en castellà poden també considerar-se denominacions «*de fantasia*»? La resposta negativa a aquesta qüestió ve corroborada per la doctrina del mateix Tribunal Suprem (vegeu les sts de 25 d'abril de 1990, Rep. Ar. 2915 i de 30 de juliol de 1992, Rep. Ar. 6504, ressenyades, respectivament, en els núms. 17 i 20 de la REVISTA DE LLENGUA I DRET), en la qual es rebutja qualsevol diferència a l'hora d'apreciar el caràcter genèric de les denominacions entre els vocables castellans i els propis del basc, el català o el gallec.

Sentència del Tribunal Suprem de 27 de gener de 1995, sala 3a., secció 7a. Ponent: Vicente Conde Martín de Hijas. Rep. Ar. 619 de 1995.

En aquest cas el Tribunal Suprem resol un recurs de cassació interposat contra una sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que, al seu torn, havia desestimat un recurs contenciós administratiu con-

tra el Decret 78/1991, de 8 d'abril, sobre la toponímia catalana, dictat per la Generalitat de Catalunya.

Aquest decret constitueix el desenvolupament reglamentari dels articles 12 i 28 de la Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística, i dels articles 29 a 34 de la Llei 8/1987, de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya, els quals estableixen les normes generals sobre la toponímia oficial a Catalunya. La competència de la Generalitat sobre aquesta matèria ve reconeguda a l'article 9.8 de l'Estatut i s'ha d'entendre, en principi, com a competència exclusiva, atès que la Constitució no fa cap menció a favor de l'Estat. No obstant això, la regulació de la toponímia ha suscitat una problemàtica d'indole competencial i substantiva que no podem abordar en aquesta *Crònica*. Per aquest motiu ens remetem al treball publicat en el número 16 d'aquesta REVISTA, «*El règim jurídic de la llengua en la retolació pública, la toponímia i la denominació dels ens locals a Catalunya*», de Ferran Marín i Jaume Vernet, pàg. 85-119, on es fa una anàlisi de les distintes qüestions relatives als toponímics.

El reglament impugnat s'inspira en el principi que totes les formes oficials i usos públics dels topònims seran en llengua catalana, llevat dels de la Val d'Aran, que només seran oficials en aranès. El Decret segueix, doncs, el principi de territorialitat en la regulació de l'ús de la llengua, pel fet d'anar destinat a totes les administracions que exerceixin competències a Catalunya i, també, als particulars —per exemple, en relació amb els llibres de text i el material escolar, segons l'article 5 del Decret.

Els diferents àmbits que reglamenta són els següents: la forma oficial dels topònims, la retolació a les vies urbanes i interurbanes, l'ús de la toponímia oficial en els seveis al públic —que inclou normes destinades a particulars—, les matrícules dels vehicles, els llibres de text i el material escolar i la retolació dels nuclis de població.

El recurrent impugna el Decret per la via processal prevista a la Llei 62/1978, de 26 de desembre, de protecció jurisdiccional dels drets fonamentals de la persona, coneguda habitualment com a procediment preferent i sumari. Una de les particularitats que presenta aquest procediment és el seu àmbit limitat de protecció, que només abraça els drets continguts als articles 14 a 29 de la Constitució espanyola. La delimitació d'aquest àmbit de protecció constitueix, precisament, la qüestió cabdal que tracta la Sentència ressenyada.

El recurrent al·lega la vulneració de l'article 14 en relació amb el 3 de la Constitució per part de l'esmentada norma reglamentària. Recordem que l'article 14 preveu els principis d'igualtat i de no discriminació, inclosos dins l'àmbit del procediment preferent i sumari, i el 3 conté la regulació

constitucional en matèria lingüística, exclòs, en principi, del dit procediment. Doncs bé, en el fonament de dret primer el Tribunal Suprem adverteix d'entrada què ha de ser objecte de la seva consideració i què n'ha de restar fora:

«[...] por la especialidad del proceso elegido por la parte recurrente para la formulación de su recurso contencioso-administrativo, y la limitación material de su objeto, las únicas consideraciones impugnatorias admisibles, tanto en la primera instancia, como en este recurso extraordinario de casación, son las relacionadas con la vulneración del artículo 14 CE, que es el único de los invocados por el recurrente, susceptible de tutela a través del proceso de la Ley 62/1978, no así el artículo 3 CE, como por lo demás se indicó atinadamente en el fundamento de derecho 2.º de la sentencia recurrida, y en relación con él en el 4.º de la misma sentencia.»

Entén el Tribunal que la indicació transcrita és per ella mateixa prou decisiva per al fracàs del recurs interposat.

Tenint present aquesta doctrina, tot seguit entra, en concret, a analitzar el primer motiu del recurs. Addueix el recurrent que el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya incorre en una contradicció en considerar fora de l'àmbit del procés la violació de l'article 3 i, al mateix temps, fonamentar la seva resolució en preceptes de l'Estatut d'autonomia i de la Llei de normalització lingüística de Catalunya, que són desenvolupament d'aquest article. El Tribunal Suprem ratifica que, efectivament, queda *«fuera del ámbito del derecho a tutelar en el proceso especial los derivados del artículo 3 CE, cuyo contenido en cuanto al deber de conocer el castellano por todos los españoles, se trata de defender en el motivo»* (FJ 2). A mode de conclusió entorn la improcedència del motiu al·legat, indica:

«Una cosa es la defensa del castellano, como lengua oficial del Estado, que es en este caso el objetivo claro del proceso, y otra cosa son las eventuales discriminaciones que por razón de lengua, en su caso, puedan producirse en el ejercicio de otros derechos.

«Las hipotéticas conculcaciones del artículo 3. CE no son de por sí constitutivas de vulneración del artículo 14 CE, siendo un error constatable en toda la argumentación del recurrente el dar por sentado, de modo apriorístico, que las que él estima producidas respecto al primero, lo son también del segundo.

«Partiendo de la diferenciación referida entre los contenidos de los artículos 3 y 14 CE y sus respectivos y diferentes medios de tutela jurisdiccional, es improcedente que en el cauce procesal especial en el que nos movemos

abordemos, para estimarlas o rechazarlas, el estudio de las alegaciones directamente referidas al alcance del artículo 3.º, que es lo que acaece con las contenidas en este primer motivo de casación, que debe ser por tanto rechazado.»

Per concloure el fonament jurídic, el Tribunal Suprem censura un fragment de la sentència del Tribunal Superior de Justícia que donava a entendre que els possibles drets lingüístics que es desprenen de l'article 3 CE poden ser objecte del procés especial de la Llei 62/1978:

«No está de más, no obstante, pues antes de cerrar este apartado, y puesto que tal vez el fundamento de derecho 2.º de la sentencia recurrida pueda haber inducido a la parte a considerar el artículo 3.º CE en sí mismo como objeto de posible tutela jurisdiccional en el proceso especial de la Ley 62/1978, que expresamente rechazamos el pasaje de la sentencia en el que se admite ese posible objeto del proceso especial. Se dice, en efecto, en el fundmaento de derecho 2.º de la sentencia, al acotar el objeto del recurso, que se debe centrar “en eventual vulneración del artículo 14 que consagra el principio de igualdad de todos los españoles ante la Ley... y del artículo 3 de la Constitución, en cuanto establece los derechos lingüísticos de los españoles, porque alimenta una primera consideración como valor fundamental del ordenamiento constitucional (por lo que) cabe considerarlo como derecho fundamental de modo autónomo ligado al libre desarrollo de la personalidad que efectúa el artículo 10 de la Constitución que necesariamente alberga en su interior, entre otros contenidos, la libertad de emplear la lengua y la escritura propia, aunque constituye una libertad constitucional no escrita explícitamente en la referida sección de la Norma Fundamental que lleva como rúbrica “De los derechos fundamentales y libertades públicas”».

»Tal concepción ampliada del objeto del proceso especial de la Ley 62/1978, en su alusión al artículo 3.º CE, es inaceptable, pues sólo pueden constituirlo los derechos de la Sección 1.ª, Capítulo 2.º, Título I de la Constitución, sin forzadas ampliaciones a otros.

»El que la sentencia haya incurrido en error similar al del recurrente en el motivo que examinamos, deteniéndose, quizás como consecuencia del mismo, en el examen individualizado de los preceptos reglamentarios cuestionados, en relación con el artículo 3.º CE y el Estatuto de Autonomía de Cataluña, no salva el error del recurrente, ni justifica el que nos adentremos en análisis ajenos al escrito objeto del proceso especial.»

«De tota manera, cal dir que una cosa és que l'article 3 CE no s'inclouï dins de l'àmbit protegit pel recurs preferent i sumari, i una altra que a través d'una projecció del principi de no discriminació per raó de llengua,

que es desprèn de l'article 14 CE, sobre els drets emanats de l'article 3 CE, no es pugui donar tutela a determinats drets lingüístics. Tanmateix, sembla que aquest raonament ja és implícit en l'argumentació del Tribunal en assenyalar que «les hipotètiques vulneracions de l'article 3 CE no són per elles mateixes constitutives de vulneració de l'article 14».

El fonament jurídic tercer és una mena de crida a l'ordre tant al recurrent com al ministeri fiscal:

TERCERO. *El motivo segundo, o más bien el apartado segundo, pues en realidad no se expresa en él ningún motivo, constituye un desabogo dialéctico impropio del recurso de casación, que por ello merece lapidario rechazo, por más que responda a un desabogo igualmente impropio del escrito del Ministerio Fiscal en la instancia, al que se refiere (se llegan a tachar en él de «opiniones políticas predemocráticas y de dudoso respeto a la Constitución», las tesis de contrario). Aparte de que el tono destemplado de una y otra alegaciones están en todo caso fuera de lugar, es indudable que el recurso de casación debe tener como objeto la crítica de la sentencia, y que no hay lugar en él para la crítica de alegaciones de una de las partes anteriores a la sentencia.*

Finalment, el fonament jurídic quart tracta la possible vulneració de l'article 14 i ho resol amb tan poca motivació com la que presenta el recurrent per a defensar l'hipotètic dret vulnerat:

CUARTO. *Finalmente, el motivo 3.º es el único que, al menos formalmente, se sitúa en el marco propio del proceso especial, cuando alude a la vulneración del artículo 14; pero lejos de señalar cuáles sean las relaciones jurídicas en las que, en su caso, las normas reglamentarias recurridas producen un efecto discriminatorio por razón de la lengua, como es inexcusable para poder estimar que se vulnera el artículo 14 CE, lo que se hace es argüir sobre la más razonable primacía del idioma «que se tiene la obligación de conocer por todos los españoles, como el vehicular siempre de todo proyecto lingüístico independientemente que, además, la modalidad lingüística en Cataluña, el catalán, sea objeto de especial respecto y protección, acompañando siempre al idioma oficial del Estado en todas las escrituras públicas de la Administración.*

No se plantea en definitiva un problema de igualdad o desigualdad de los españoles ante la ley, sino una comparación en abstracto de las lenguas castellana y catalana en cuanto instrumentos de la toponimia, lo que nada tiene que ver con el tratamiento de no discriminación por razón de lengua, pues ni tan siquiera se indican cuáles puedan ser los derechos de los recurrentes respecto de los que la toponimia en lengua catalana les pueda situar en una posición de desventaja en relación con otros ciudadanos.

Se impone por ello la desestimación de este tercer motivo del recurso, y por ende la de éste en su globalidad.

Si bé ens sembla encertada l'opinió del Tribunal sobre el fet que el problema que planteja el recurrent és de correlació en abstracte entre les dues llengües en l'àmbit de la toponímia i que, per tant, no té a veure amb la concreta vulneració d'un dret, no hagués pas estat sobrer que el Tribunal Suprem hagués fonamentat la competència de la Generalitat per a dictar aquest Decret en el repartiment competencial que es desprèn del bloc de la constitucionalitat i en els mandats de la Llei de normalització lingüística, indicats més amunt, com correspon a un tribunal que ha de servir el principi de legalitat. Tampoc no hauria estat sobrer, ans el contrari, recordar que el català és la llengua pròpia de Catalunya (article 3.1 EAC), que fonamenta el criteri lingüístic emprat en la regulació dels topònims.

*Sentència del Tribunal Suprem de 6 de març de 1995, sala 3a., secció 7a.
Ponent: Enrique Cáncer Lalanne. Rep. Ar. 2312 de 1995.*

El Tribunal Suprem estima el recurs de cassació i anul·la la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Galícia d'11 de juny de 1986, la qual acollí la impugnació de dues ordres de la Conselleria d'Educació i Ordenació Universitària de Galícia, sobre proves selectives funcionaries de professorat no universitari, i dels actes resultants del procés de selecció. La controvèrsia s'emmarca dins la polèmica més àmplia que té origen en el Decret 574/1991, aplicat per les ordres autonòmiques, que regula transitòriament l'ingrés en els cossos docents previstos a la LOGSE. Al marge, però, dels motius processals i substantius que funden el recurs, l'òrgan jurisdiccional fa el següent advertiment previ sobre la irregularitat que es deriva del fet que la Sentència impugnada no s'havia aportat en llengua castellana:

«Lo primero que hay que destacar es que la resolución impugnada aparece redactada en idioma autonómico y sin traducir al castellano, incumpliendo el mandato del artículo 231.4 inciso segundo, de la LOPJ. Las circunstancias que han rodeado la tramitación de esta fase ante este Tribunal determinantes de una inevitable lentitud de la misma, aconsejan obviar esta evidente irregularidad, que no ha sido acusada por los comparecientes, pero que ha dificultado la labor de esta Sala. De ahí que por esta vez, y, se reitera, en función de las peculiaridades que han concurrido en el caso, no se considera oportuno remitir los autos al Tribunal de origen para que cumpla el imperativo deber de la traducción al castellano de lo que aparece redactado en aquel otro idioma distinto.»

Del passatge reproduït cal deduir que la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Galícia es trobava redactada en llengua gallega, a pesar que el Tribunal Suprem eviti anomenar-la pel seu nom i prefereixi referir-s'hi com a «*idioma autonómico*» o «*aqueel otro idioma distinto*». Com s'ha destacat des d'aquestes pàgines, si bé l'exigència de traducció formulada pel Tribunal Suprem és inobjectable des de la literalitat del precepte legal citat, el qual imposa la traducció d'ofici al castellà dels documents i actuacions judicials que hagin de tenir efectes fora de la Comunitat Autònoma, aquesta circumstància no justifica el tracte poc respectuós que es dispensa a les llengües oficials distintes de la castellana quan la seva utilització en l'àmbit forense és considerada pel Tribunal com un fet anòmal i distorsionador, i no com una conseqüència clara de la doble oficialitat. Tanmateix, l'aspecte més remarcable és que, en darrer terme, si bé amb l'advertiment que sols «*por esta vez*» i tot justificant-ho en l'existència d'altres circumstàncies dilatòries que han afectat el procés, el Tribunal Suprem accepta resolucions judicials escrites en l'altra llengua oficial a la comunitat autònoma, sense necessitat de traduir-les al castellà. Situació que, si més no per la seva reiteració, va perdent part del caràcter excepcional (en aquest sentit, vegeu, les Sentències del Tribunal Suprem de 13 de febrer de 1994, Rep. Ar. 1467, i de 55 de juny de 1992, Rep. Ar. 4622, incloses en la nostra *Crònica* dins dels núms. 19 i 23 de la REVISTA).

Sentència del Tribunal Suprem de 18 d'abril de 1995, sala 3a., secció 7a.
Ponent: Marcelino Murillo Martín de los Santos. Rep. Ar. 3177 de 1995.

Aquesta resolució, i el supòsit de fet que li dona origen, és pràcticament idèntica a la que ja es va comentar a la crònica jurisprudencial anterior —vegeu REVISTA DE LLENGUA I DRET, núm. 24, p. 333 i sg. L'advocat de l'Estat recorre una Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Galícia que desestimava el recurs interposat contra un Acord del Ple de l'Ajuntament d'A Estrada pel qual s'aproven les bases de la convocatòria d'oposició per a cobrir la plaça de policia local del mateix municipi. El quart exercici que preveia la convocatòria consistia en una prova de traducció, referida a l'idioma gallec i sense diccionari, que computava un 25 % del total de la prova i que tenia caràcter obligatori i eliminatori —calia obtenir cinc punts d'un màxim de deu a fi de no quedar eliminat.

El lletrat de l'Estat entén que l'establiment d'aquest exercici vulnera els articles 14 i 23.2 de la Constitució espanyola. El Tribunal Suprem recull l'evolució jurisprudencial seguida, tant per ell mateix com pel Tribunal Constitucional, per a passar, en el fonament de dret quart, a analitzar la controvèrsia concreta a la llum de la doctrina que li és aplicable.

Fonaments jurídics 2n, 3r i 4t:

«SEGUNDO. Planteado en los términos indicados el debate, hemos de recordar que la doctrina jurisprudencial tradicional de este Tribunal Supremo ha venido orientada en el sentido de impedir que las pruebas de conocimiento de lenguas vernáculas distintas del castellano tuvieran carácter «eliminatorio», bien por afirmarlo así la respectiva convocatoria, bien porque, de hecho, su efecto fuese el mismo, al ser objeto de una excesiva valoración o puntuación ese conocimiento idiomático, en relación con la asignada a otros ejercicios o conocimientos.

»Pero dicha doctrina fue rectificada en parte, por la Sentencia del Tribunal Constitucional 82/1986, de 26 junio (RTC 1986, 82), al admitir ésta que para acceder a determinadas plazas pueda ser preceptivo el conocimiento de dichas lenguas cooficiales. Efectivamente nos dice dicha sentencia (recaída en recurso de inconstitucionalidad, promovido contra determinados preceptos de la Ley 10/1992, de 24 noviembre [LPV 1982, 1212], del Parlamento Vasco, Básica de Normalización del uso del Euskera), que (F. 14.º) «de acuerdo con la obligación de garantizar el uso de las lenguas oficiales por los ciudadanos y con el deber de proteger y fomentar su conocimiento y utilización, nada se opone a que los poderes públicos prescriban, en el ámbito de sus respectivas competencias, el conocimiento de ambas lenguas para acceder a determinadas plazas de funcionarios, o que, en general, se considere como mérito entre otros (como expresamente se prevé) el nivel de conocimiento de las mismas: bien entendido que todo ello ha de hacerse dentro del necesario respeto a lo dispuesto en los arts. 14 y 23 de la CE y sin que en la aplicación del precepto legal en cuestión se produzca discriminación... En el presente momento no cabe enjuiciar sino la norma legal recurrida, que no es, en sí misma, inconstitucional sin que quepa presumir, conforme a su contenido, una aplicación contraria a la Constitución. Lo impugnable sería entonces dicha aplicación».

»Esta sentencia del Tribunal Constitucional supuso, a su vez, una variación sustancial con lo que dicho Tribunal sostenía en su Sentencia 76/1983, de 5 agosto (RTC 1983, 76), en la que señalaba que «una interpretación sistemática de los preceptos constitucionales y estatutarios lleva, por una parte, a considerar el conocimiento de la lengua propia de la Comunidad como un mérito para la provisión de vacantes, pero, por otra, a atribuir el deber de conocimiento de dicha lengua a la Administración autonómica en su conjunto, no individualmente a cada uno de sus funcionarios».

»TERCERO. La referida Sentencia del Constitucional 82/1986 llevó a esta Sala del Tribunal Supremo a entender que la doctrina sobre la materia podría resumirse en los siguientes términos: Primero: el principio general sigue sien-

do el que pueda valorarse como «mérito no eliminatorio» el conocimiento de lenguas españolas diferentes del castellano. Segundo: para concretas y determinadas plazas, los poderes públicos competentes pueden dar dicho carácter eliminatorio a la prueba de conocimiento del idioma cooficial de la respectiva Comunidad Autónoma. Tercero: la finalidad de esa excepción al principio general, es la de proveer la presencia en la Administración de personal de habla vernácula, como modo de garantizar el derecho a usarla por parte de los ciudadanos de la respectiva Comunidad. Cuarto: la apreciación del cumplimiento de esa concreta finalidad obliga a considerar discriminatoria la mencionada exigencia cuando se imponga para cubrir plazas que no estén directamente vinculadas a la utilización por los administrados de la lengua de su Comunidad Autónoma, debiendo reservarse para aquellas en las que la imposibilidad de utilizarla les pueda producir una perturbación importante en su derecho a usarla cuando se relacionan con la Administración. Quinto: esto último implica la necesidad de valorar, en cada caso, las funciones que sean competencia de la plaza que pretenda cubrirse, así como el conjunto de funcionarios a los que corresponde un determinado servicio de manera que en las que se aprecie la concurrencia de la mencionada perturbación, pueda garantizarse que alguno de sus funcionarios hable el idioma peculiar de la Comunidad, sin perjuicio de que dicho funcionario tenga también el deber constitucional de conocer el castellano, que en el art. 3.º de la CE impone a todos los españoles. Sexto: cuando no media alguna de esas circunstancias sigue siendo plenamente aplicable la constante tesis jurisprudencial que considera discriminatoria la exigencia del conocimiento de los idiomas de las Comunidades Autónomas con carácter obligatorio, bien porque así expresamente se diga en la convocatoria, bien porque así se desprenda implícitamente de ella.

»Lo anteriormente expuesto ya lo indicamos en nuestra Sentencia de 20 de noviembre 1990 (RJ 1990, 8723), a la que han seguido otras muchas (SSTS de 22 enero, 22 abril y 17 mayo 1991 [RJ 1991, 329, 3312 y 4113] y 8 julio 1991 [RJ 1991, 5452]).

»Esta doctrina jurisprudencial, en la que se tuvo especialmente en cuenta la Sentencia del Tribunal Constitucional de 26 de junio 1986, que afirmó la constitucionalidad de la Ley Vasca 10/1982, en la que se establecía que los poderes públicos determinarían las plazas para las que sería preceptivo el conocimiento del castellano y el euskera, ha sido ampliada por la del propio Tribunal Constitucional 46/1991, de 28 de febrero (RTC 1991, 46) según la cual no es Ley del Parlamento de Cataluña 17/1985, de 23 julio (RCL 1985, 2108 y LCAT 1985, 2153), de la Función Pública de la Administración de la Generalidad, que establece, en referencia al personal al servicio de la misma, que «en el proceso de selección deberá acreditarse el conocimiento de la lengua ca-

talana en su expresión oral y escrita». Entiende la sentencia que el propio principio de mérito y capacidad para el acceso a la función pública (artículo 103.3 de la Constitución) supone la carga para quien quiera acceder a ella de acreditar las capacidades, conocimiento e idoneidad exigibles para la función a la que aspira, por lo que la exigencia del conocimiento del idioma que es oficial en el territorio donde actúa la Administración a la que se aspira a servir, es perfectamente incluíble dentro de los méritos y capacidades requeridas.

»Dice la sentencia, sin embargo, que cuestión distinta es la proporcionalidad de esa exigencia, en función del tipo de nivel de la función o puesto a desempeñar, que viene impuesta por el artículo 23.2 de la Constitución, pues sería contrario al derecho a la igualdad en el acceso a la función pública exigir un nivel de conocimiento del idioma cooficial de la Comunidad Autónoma que no guarde relación alguna con la capacidad requerida para desempeñar la función de que se trate.

»CUARTO. Descendiendo al caso concreto, hemos de considerar constitucionalmente correcto el cuarto ejercicio previsto para la cobertura de la plaza de guardia municipal, vacante en el Ayuntamiento de La Estrada (Pontevedra) por el sistema de oposición libre, en el que se exige el conocimiento del idioma gallego, con carácter obligatorio y eliminatorio, tanto si aplicamos la doctrina que hemos resumido (la anterior a la STC 46/1991, de 28 de febrero), como si aplicamos la que se desprende de esta última sentencia.

»Conforme a la anterior doctrina, porque el servicio de guardia municipal se presta en una demarcación en donde está plenamente arraigado el uso habitual del idioma gallego y porque las funciones de aquel funcionario son de una continua relación, control y vigilancia de quienes hablan habitualmente el mencionado idioma, obligaciones éstas que sólo pueden cumplirse con eficacia por quienes alcancen el doble conocimiento de las dos lenguas cooficiales, con lo que en el caso enjuiciado estaríamos ante la excepción y no ante la regla general de aquella anterior doctrina.

»Conforme a la doctrina más acusada que se desprende de la STC 46/1991, de 28 de febrero, porque nos encontramos que, en relación a las entidades locales, la Ley del Parlamento de Galicia 5/1988, de 21 junio (RCL 1988, 1613 y LG 1988, 129), dispuso que las convocatorias de sesiones, órdenes del día, mociones, etc. y demás actos de las entidades locales de Galicia se redactarían en lengua gallega y que la Xunta adoptaría las medidas oportunas para que en los concursos de acceso de funcionarios a la Administración Local se garantizase el uso de la lengua gallega.

»Es clara, por tanto, la finalidad de esa Ley de implantar el gallego como idioma escrito normal de la Administración Local de Galicia, aun cuando la

Ley, por sí misma, remite a medidas posteriores la articulación del sistema para garantizar su conocimiento por los funcionarios, lo que tuvo lugar sólo mucho después por Ley del Parlamento de Galicia 8/1992, de 24 de julio (RCL 1992, 2192 y LG 1992, 205), que ha impuesto para las pruebas selectivas que se realicen para el acceso a las plazas de la propia Administración Autonómica (obviamente no identificable con la Administración Local) ese conocimiento.

»Pero estando vigente, en definitiva, aquella Ley 5/1988, en la que se había ejercitado una potestad reconocida a la Comunidad Autónoma en el art. 5.º del Estatuto y que —aun sin previsión legislativa expresa— un Ayuntamiento trata de hacer efectiva imponiendo un ejercicio de gallego de los cuatro a realizar para cubrir la plaza de guardia municipal, resulta razonable y proporcionada esa decisión, a la finalidad legal perseguida: 1.º) porque las funciones de guardia municipal están relacionadas con la norma legal que persigue la documentación en gallego de las actuaciones municipales, ya que las órdenes escritas que reciba del Ayuntamiento lo estarán en dicho idioma; 2.º) porque a nivel del examen tampoco puede considerarse excesivo, al consistir tan sólo en la traducción de un texto referido al idioma gallego y 3.º) porque la puntuación del ejercicio, en el conjunto de la oposición, sólo puede llegar a un máximo del 25% de la total puntuación alcanzable a través de los cuatro ejercicios, lo que tampoco es desproporcionado.»

Atès que, tal com s'ha indicat al començament, la sentència coincideix pràcticament —sovint literalment— amb la STS de 8 de juliol de 1994, ressenyada a l'anterior número de la REVISTA, remetem a les observacions que allí vàrem efectuar. Tanmateix, no ens podem estar de fer paleses un parell de qüestions que suscita la resolució. D'una banda, si bé la Sentència s'esforça per donar una dimensió evolutiva de la seva jurisprudència sobre aquest tema d'acord amb les pautes marcades pel Tribunal Constitucional, la veritat és que el Tribunal Suprem s'ha mostrat ben sovint reaci a l'acceptació dels exercicis obligatoris sobre l'«*idioma peculiar*» de la comunitat autònoma corresponent. Bona prova d'això és la trigança a assumir la doctrina constitucional fixada a la STC 82/1986, de 26 de juny — quatre anys, poc més o menys— o, fins i tot, aquesta actitud recelosa traspua a la STS comentada en titllar la jurisprudència de la STC 46/1991, de 28 de febrer, com a «*doctrina más acusada*». Entenem que no es tracta d'una major gosadia per part del Tribunal Constitucional, sinó només d'un ajustament a les exigències constitucionals i estatutàries, a les quals el Tribunal Suprem també ha de cenyir-se.

La segona qüestió que volem ressaltar, i que ja apareix més explícita en aquesta Sentència que a l'esmetada abans, és que el principi general per a

valorar l'exercici parteix de la legitimitat de l'exigència de capacitació lingüística, requisit aquest que s'inclou dins dels principis de mèrit i capacitat de l'article 103.3 CE. El principi de proporcionalitat constitueix l'únic límit constitucional a aquesta exigència que, en aquest cas, es projecta sobre tres elements: necessitat de l'exigència lingüística en relació amb la funció que ha de dur a terme la persona que ocupi la plaça, és a dir, les relacions amb els ciutadans pròpies de la guàrdia urbana; proporcionalitat del nivell de l'examen en relació amb el nivell de la plaça, en aquest cas la traducció no era pas en excés difícil si ho relacionem amb al lloc on es pretén accedir; i proporcionalitat de l'exercici de llengua amb relació a la resta de la prova, que constituïa un 25 % en relació amb el total.

Sentència del Tribunal Suprem de 29 d'abril de 1995, sala 3a., secció 1a.
Ponent: Mariano de Oro-Pulido y López. Rep. Ar. 3478 de 1995.

Amb aquesta Sentència el Tribunal Suprem resol el recurs contenciós administratiu presentat per alguns membres de la magistratura contra l'Acord del Ple del Consell General del Poder Judicial de 23 d'octubre de 1991, el qual desenvolupava reglamentàriament l'article 341.2 de la Llei Orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial (LOPJ). Aquest precepte remet a la regulació reglamentària la determinació dels «criteris de valoració sobre el coneixement de l'idioma i del dret civil especial o foral» de les comunitats autònomes amb dret o idioma oficial propis, «com a mèrit preferent en els concursos per a òrgans jurisdiccionals del seu territori». El procediment escollit pels recurrents per a impugnar l'esmentat acord és l'establert a la Llei 62/1978, dit també procediment preferent i sumari.

Abans d'entrar a ressenyar el contingut de la Sentència, però, escau fer algunes consideracions prèvies sobre l'íter seguit per l'acord impugnat fins a arribar a la resolució comentada. L'article 23 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (EAC) preveu com a mèrit preferent l'especialització en dret català per a cobrir les places vacants de magistrats, secretaris judicials i altre personal al servei de l'Administració de justícia en els concursos, oposicions i nomenaments. A diferència d'altres estatuts —l'article 35 del basc i el 24 i 25 del gallec—, l'EAC només parla de dret propi, sense fer menció a la llengua. Tanmateix, al nostre entendre, la valoració de la llengua en qualsevol mena de funció pública es desprèn directament del mateix concepte d'oficialitat, sancionat per la Constitució i l'EAC, com sovint s'ha indicat en aquesta *Crònica*.

Al seu torn, la LOPJ va preveure en l'esmentat article 341 que el coneixement de la llengua oficial pròpia d'una comunitat autònoma i el dret ci-

vil especial o foral constituïrien un mèrit preferent en els concursos per a proveir els diferents òrgans jurisdiccionals radicats en el territori de la comunitat. Ara bé, llevat dels casos dels presidents dels tribunals superiors de justícia i de les audiències, supòsit en què correspondria al Consell General del Poder Judicial (CGPJ) valorar el coneixement de la llengua i del dret propi —art. 341.1 LOPJ— es deixava a mans del desplegament reglamentari la determinació dels «criteris de valoració» dels dos elements citats, si bé amb el mandat que havien de ser tractats com a «mèrits preferents».

Aquest criteri legislatiu, que podríem qualificar d'excissivament tímid, atès que reduïa l'àmbit de valoració de la llengua als concursos de trasllat i no a les oposicions i nomenaments, no va ser desenvolupat fins a l'any 1991, més de sis anys després de ser aprovada la Llei. Per acord signat el 16 d'abril de 1991 entre la Generalitat i el Consell General del Poder Judicial, aquest darrer es comprometia a abordar la reglamentació prescrita per l'article 341.2 LOPJ, desenvolupament reglamentari que es produí uns mesos més tard a través de l'Acord que ara enjudicia el Tribunal Suprem.

Pròpiament, l'Acord només desplegava el segon punt de l'article 341 LOPJ, és a dir, el precepte estava destinat a tots els òrgans jurisdiccionals de la comunitat autònoma, tret dels presidents dels tribunals superiors de justícia i els de les audiències, respecte dels quals el punt 2 de l'Acord es remetia a la LOPJ. El fonament jurídic tercer de la srs en sintetitza així el contingut:

«TERCERO. El sistema establecido en el Acuerdo recurrido atribuye al Consejo General del Poder Judicial la facultad de reconocer, primero, como mérito, el conocimiento de la lengua o del Derecho Civil propio, y aplicarlo después a los concursos de traslado que se celebren, siempre, claro está, que se trate de la provisión de vacantes correspondientes a órganos jurisdiccionales del territorio de las Comunidades Autónomas cuyos Estatutos reconozcan la oficialidad de una lengua propia distinta del castellano o de las que posean Derecho Civil especial o foral. Para ello, los miembros de la Carrera Judicial que deseen alegar el referido "merito preferente" deberán solicitar de aquel órgano de gobierno su reconocimiento, mediante la aportación, en el primer caso, del título o certificación oficial del conocimiento de la lengua "expedido por el organismo competente", y en el segundo, del título oficial "expedido por la autoridad académica competente" que acredite el conocimiento del Derecho Civil Foral o, en su defecto, acreditando la "realización de cursos, seminarios, congresos y estudios jurídicos relevantes sobre la materia o la especialización derivada de la actividad judicial para lo que, en su caso, el Consejo podrá asesorarse "con los informes de aquellos especialistas en la materia que estime conveniente". Una vez reconocido el mérito, se asigna al interesado, a

los solos efectos del concurso de traslado de que se trate, el puesto escalafonal que le hubiere correspondido si se añadiese seis años —en el primer caso— o tres —en el segundo— de antigüedad “a la propia de su situación en el escalafón.»

Al nostre parer, és necessari puntualitzar alguns dels extrems de la síntesi que fa el Tribunal Suprem. De bell antuvi, tal com remarca el preàmbul de l'Acord, el sistema emprat per fer valer el «mèrit preferent» que constitueix el coneixement del dret i de la llengua propis mira d'encaixar al màxim dins del sistema general de promoció en l'escalafó de la carrera judicial, això és, el criteri d'antiguitat, establert a l'article 329 de la LOPJ. De fet, la regulació del «mèrit preferent» s'haguera pogut articular d'altres formes, com la sobrevaloració o prioritat d'uns concursants, aquells que aportessin el coneixement de les llengües oficials a la comunitat autònoma, per davant d'aquells altres que no poguessin al·legar aquest mèrit en els concursos en què concorreguessin. Així, en el resum del Tribunal Suprem s'omet un element prou important per al cas, que és el fet que el Consell General va adoptar un criteri que s'emmotlla al més general de l'antiguitat dins la carrera.

Per altra banda, i malgrat que aquesta qüestió no refereixi cap aspecte lingüístic, el Tribunal només cita com a mèrit que atorga tres anys en l'escalafó el coneixement del «dret civil especial o foral», quan l'Acord inclou clarament dins d'aquest mèrit el dret civil, foral o especial de la comunitat autònoma (art. 6.1 Acord) i el dret propi en matèries de la competència de la comunitat (art. 6.2 Acord). El Tribunal Suprem sembla oblidar que en un estat descentralitzat com l'espanyol, les comunitats autònomes produeixen dret públic i desenvolupen, també, el seu dret privat.

Tot i la tebiesa del criteri de valoració del mèrit, aquest reglament va ser molt criticat per algun sector de la judicatura. Algunes associacions professionals i jutges a títol individual van interposar recursos contenciosos administratius, ara resolts en aquesta srs. La polèmica suscitada provocà que el mateix Ple del Consell General del Poder Judicial suspengués l'Acord controvertit en data 15 de gener de 1992, esperant la resolució final del litigi.

L'extensió d'aquesta nota introductòria es justifica per la voluntat de fer més entenedora l'anàlisi de la sentència del Tribunal Suprem que tot seguit efectuem. Havent determinat l'objecte d'impugnació en el primer fonament jurídic, l'alt Tribunal detalla les pretensions dels recurrents, analitzant-ne l'adequació al procediment preferent i sumari que, recordem-ho, només abraça les violacions dels drets compresos en els articles 14 a 29 de la Constitució.

«SEGUNDO. La impugnación se deduce por un grupo de miembros en activo de la Carrera Judicial, por entender que el referido desarrollo reglamentario vulnera el principio de legalidad, consagrado en el artículo 9.3 de la Constitución (RCL 1978, 2836 y ApNDL 2875), así como el de igualdad, reconocido en el artículo 14, en relación con el derecho de acceso a los cargos y funciones públicas en condiciones de igualdad, amparado, asimismo, en el artículo 23.1 del Texto Constitucional. Interesa ante todo precisar que el cauce procedimental utilizado por los recurrentes es el regulado en la Ley 62/1978, de 28 de diciembre (RCL 1979, 21 y ApNDL 8341), de protección jurisdiccional de los derechos fundamentales de la persona, por lo que la cuestión relativa a la supuesta extralimitación reglamentaria queda fuera del ámbito del presente proceso, reservado tan sólo a la defensa de los derechos y libertades a que se refiere el artículo 53.2 de la Constitución. No existe, en cambio, dificultad alguna para proceder al examen del resto de las violaciones denunciadas, pues si, como sostienen los actores, los criterios de valoración recogidos en el Acuerdo recurridos fuesen irrazonables o desproporcionados, lesionarían el derecho a la igualdad del citado artículo 23.2. en cuanto supondría discriminación hacia quienes pretendiendo acceder a un destino en la Comunidad Autónoma de que se trate, no pudieran alegar los méritos —conocimiento del idioma y del Derecho Civil especial o Foral— a que se refiere el citado artículo 341.2 de la Ley Orgánica del Poder Judicial. Criterio del que participa tanto el Ministerio Fiscal como el Abogado del Estado, aunque ambos entienden que en el presente caso no se produce la discriminación denunciada.»

Interessa destacar dos aspectes del fragment transcrit, que són desenvolupants posteriorment. Primer, el Tribunal Suprem deixa clar que el principi de legalitat —al·legat pels recurrents— resta fora de l'àmbit protegit en el procés que se substancia, per les raons ja indicades. Per consegüent, qualsevol extralimitació en què hagi incorregut l'Acord adoptat pel Consell General no podrà ser objecte de control jurisdiccional en la resolució d'aquest recurs, si no hi ha indicis de violació de dret fonamental. En segon lloc, respecte del fons de l'assumpte, el Tribunal Suprem fixa la línia a seguir, consistent a determinar si la mesura presa, això és, l'atribució d'uns anys d'antiguitat en l'escalafó pel coneixement de la llengua o dret propis, a l'efecte dels concursos de trasllat, s'ajusta als principis de raonabilitat i de proporcionalitat. La comprovació d'això ha de determinar si s'ha produït o no una lesió del dret a la igualtat consagrat a l'article 23.2 CE. Cal notar que ni el ministeri fiscal ni l'advocat de l'Estat estimen que s'ha produït cap lesió del dret fonamental per discriminació.

Pel que fa al primer element indicat, l'exclusió del procés del principi

de legalitat, el Tribunal Suprem entra en una contradicció absoluta. El fonament jurídic quart tracta i s'endinsa precisament en el que poc abans havia exclòs de l'objecte del recurs:

«CUARTO. Se critica, en primer lugar, por los demandantes la ausencia en el Acuerdo recurrido de criterios de valoración de los conocimientos aducibles como mérito preferente, así como el establecimiento, en su lugar, de una discrecionalidad absoluta, allí donde el legislador pretende establecer una valoración lo más reglada posible. En este sentido, interesa señalar que tanto el párrafo primero del artículo 340, relativo a la provisión de las plazas de Presidente de los Tribunales Superiores de Justicia y de las Audiencias, como el segundo —objeto de desarrollo en el Acuerdo ahora impugnado— autorizan al Órgano de Gobierno de los Jueces a valorar como mérito, a efectos de los concursos de traslado, el conocimiento de la lengua o del Derecho Civil Foral en relación con los órganos jurisdiccionales establecidos en las Comunidades Autónomas que gocen de una lengua oficial propia o de un Derecho Civil peculiar, pero no a valorar el grado de conocimiento que cada miembro del Poder Judicial tenga de dicha lengua o de dicha clase de Derecho Civil, por exceder ello de las funciones y competencias atribuidas a dicho Órgano Constitucional e invadir las asignadas a otras Instituciones. En esta línea obligado resulta señalar cómo el artículo 4.º del Acuerdo recurrido atribuye al Consejo, a falta de "título oficial expedido por la autoridad académica competente", la facultad de sustituir a esta última en la expedición de dicho título, límite que no puede ser traspasado ni so pretexto de ausencia de aquella titulación. El certificado acreditativo del conocimiento de la lengua o del Derecho Civil Foral es, pues, ajeno al Consejo, a quien tan sólo corresponde la valoración, a efectos de los concursos de traslado, de dicho mérito, pero no la estimación de los conocimientos o aptitudes que cada Juez o Magistrado tenga en relación con dichas cuestiones, ya que, en otro caso, estaría invadiendo competencias que no lo corresponden. Ciertamente es que la no existencia de la necesaria titulación puede entorpecer la puesta en funcionamiento del sistema previsto en el indicado artículo 340.2 de la Ley Orgánica del Poder Judicial, mas tal situación podrá determinar la adopción por parte del Consejo de medidas tendentes a su implantación, pero no atribuirse facultades extrañas a su específico cometido constitucional.»

L'argumentació del Tribunal Suprem peca de dos defectes bàsics. D'una banda, el fet de si s'ajusta o no el reglament a la llei quan aquell atorga certa discrecionalitat al Consell General del Poder Judicial en l'apreciació de l'existència dels mèrits al·legats es correspon a un judici de legalitat i no de constitucionalitat. En aquest sentit, no es pot entendre que l'extralimi-

tació que afirma el Tribunal Suprem sigui controlable en seu del procediment preferent i sumari, i més encara quan prèviament havia exclòs del seu coneixement l'article 9.3 CE, que consagra el principi de legalitat. D'altra banda, però, l'enjudiciament que realitza el Tribunal es mou en el pla de la norma general. No enjudicia cap violació del dret a l'accés a la funció pública en condicions d'igualtat de l'article 23.2 CE, sinó senzillament la correcció legal d'un conjunt de normes —l'Acord— que tenen abast general. Això no és propi del procediment preferent i sumari, que té per únic objecte la tutela dels drets fonamentals en ser aquests violats. Les qüestions de legalitat ordinària poden ser tractades en aquesta seu, però només a fi de refermar el judici sobre la vulneració de drets.

Però, a més a més, la crítica a la discrecionalitat que atorga l'Acord al Consell General a l'hora d'apreciar els mèrits adduïts pels concursants creiem que no resulta ben fonamentada. En primer lloc, perquè forçosament hi ha d'haver un organisme que controli la concurrència efectiva dels mèrits al·legats pels concursants i aquest no pot ser més que un òrgan dependent del Consell General; en segon lloc, la pretesa discrecionalitat que denuncia la sentència afecta bàsicament el coneixement del dret propi i no de la llengua (art. 2n. del Reglament), malgrat que el Tribunal Suprem ho posí tot dins d'un mateix sac; i, en darrer lloc, la discrecionalitat respecte a la valoració del coneixement del dret civil o propi pot ser excessiva, però també és cert que com a criteri principal d'acreditació de coneixements estableix l'aportació de títol oficial expedit per l'autoritat acadèmica competent (art. 4.1 del Reglament).

En tot cas, el raonament del Tribunal Suprem en el fonament de dret quart dilucida, essencialment, qüestions relatives a l'abast de les competències del Consell General del Poder Judicial, però alienes a la violació de drets fonamentals. Creiem que aquesta vegada la implicació de l'alt Tribunal en un tema domèstic ha pogut més que la prudència judicial, de la qual, per cert, ben sovint n'ha fet un ús abusiu.

Finalment, el Tribunal Suprem entra a considerar el que hauria de constituir el gruix de la sentència, l'anàlisi dels criteris de valoració adoptats pel Reglament, és a dir, l'atribució de tres anys per coneixement del dret propi i de sis per l'idioma:

«Se impone, pues, determinar si ese 'plus' de antigüedad resulta o no desproporcionado tanto en sí mismo considerado como en relación con el otro mérito —conocimiento de Derecho Civil especial o foral de la Comunidad Autónoma— que obtiene un reconocimiento menor— tres años—.»

Transcrivim, doncs, els dos fonaments jurídics que aborden aquestes qüestions.

«SEXTO. No resulta fácil determinar cuál ha sido el criterio tenido en cuenta para otorgar seis años de antigüedad al conocimiento de la lengua propia de la Comunidad Autónoma, ya que tanto en los informes como en los borradores que precedieron el Acuerdo recurrido, según consta en el expediente administrativo, se reconocen tan sólo tres años, siendo en el momento de la adopción del acuerdo cuando se produjo dicha elevación. No obstante este silencio, el Abogado del Estado, en la contestación a la demanda, pretende vincular dicha decisión con lo establecido en el artículo 33.7 del Reglamento Orgánico del Cuerpo de Secretarios Judiciales, aprobado por Real Decreto 429/1988 de 29 abril (RCL 1988, 975), o en el artículo 51.6 del de Oficiales, Auxiliares y Agentes, aprobado por Real Decreto 2003/1986, de 19 de septiembre (RCL 1986, 2996 y 3158), que en desarrollo de lo dispuesto en el artículo 471 de la LOPJ, prevén el reconocimiento de seis años complementarios de antigüedad en caso de que se acredite el conocimiento de la lengua propia de la Comunidad Autónoma correspondiente. Esta alegación, sin embargo, no parece suficiente por sí sola para justificar dicha equiparación, pues las distintas funciones o cometidos asignados a los Cuerpos al servicio de la Administración de Justicia y a los miembros de la Carrera Judicial se traducen, en lo que ahora importa, en una distinta vinculación con la utilización por parte de los administrados de su lengua propia. En todo caso, y retomando el tema que ahora nos ocupa, esto es, proporcionalidad o no del "plus" de antigüedad asignado por el conocimiento de la lengua y del Derecho Civil especial o foral, interesa resaltar el distinto tratamiento que el Reglamento impugnado atribuye a uno y otro mérito; así, mientras al primero se le reconocen seis años, al segundo, tan sólo tres, y tal régimen no parece conforme con las funciones atribuidas a los destinatarios de la norma, ya que no se trata de la simple adjudicación de una plaza a un funcionario, sino de la provisión de cargos judiciales, es decir, de nombramientos de Jueces y Magistrados integrantes del poder judicial, a quienes les está encomendada la interpretación de las normas en el ejercicio de la potestad jurisdiccional, pese a lo cual se les asigna por un conocimiento extrajurídico —la lengua oficial de una Comunidad Autónoma— doble valoración que por uno estrictamente jurídico —Derecho Civil propio de una Comunidad—.

»SÉPTIMO. No a otra conclusión se llega si se analiza aisladamente la valoración otorgada —seis años de antigüedad— al mérito de que se trata. En efecto, el régimen general de provisión de destinos judiciales, según lo dispuesto en los artículos 329.1 y 330.1 de la LOPJ, es el de antigüedad, con-

templándose el conocimiento del idioma y del Derecho Civil especial o Foral en el artículo objeto de desarrollo en el Acuerdo recurrido como "mérito preferente". No se trata, pues, de una preferencia absoluta sino relativa, debiendo, en consecuencia, valorarse dicho mérito como un elemento complementario del criterio de antigüedad, pero no como un dato determinante para la adjudicación de la plaza de que se trate. Una simple ojeada al último escalafón de la Carrera Judicial revela la desproporción de la valoración ahora cuestionada, ya que no existiendo en la categoría de Juez ningún miembro con una antigüedad superior a seis años, la atribución, a los efectos de un concurso de traslado, de dicha antigüedad a quien reúna el citado mérito, supone en la práctica, cualquiera que fuere su situación en el escalafón, la consecución del puesto a que aspira, convirtiendo aquel simple mérito en una preferencia absoluta, no querida por la norma de cuyo desarrollo reglamentario ahora se trata. La valoración del conocimiento del idioma contenida en el Acuerdo recurrido no resulta, pues, razonable ni proporcionada en cuanto que impide el acceso a determinados cargos o destinos a los miembros de la Carrera Judicial que no reúnan tal mérito, vulnerándose con ello la igualdad reconocida por el artículo 23.2 de la Constitución.»

El fragment dut a col·lació constitueix, sens dubte, el nucli de la resolució. Suscita, endemés, una gran quantitat de temes essencials en la qüestió objecte d'aquest procés. Tanmateix, el seu interès rau més en les mancances d'argumentació, en els raonaments incomplets, en les omissions palmàries i en les contradiccions que solquen tot el text. De tot això només farem avinents els aspectes que segons el nostre criteri resulten més rellevants.

Abans d'entrar en la proporcionalitat de la previsió reglamentària, cal aclarir què s'ha d'entendre per «mèrit preferent». Elucidar-ne el concepte constitueix un pas previ i necessari per a abordar les qüestions ulteriors. El mèrit preferent és una tècnica prevista generalment per als concursos de trasllat, com en el cas present. Es tracta d'un concepte indeterminat i obert que, a voltes actua com a dret preferent per a ocupar la plaça per al funcionari que l'al·lega; per tant, es tracta d'un mèrit privilegiat enfront dels altres que hi puguin concórrer. Altres vegades, aquests mèrits actuen puntuant més que els altres, bo i situant qui els addueix en una posició millor que la resta i dirimint el concurs a favor seu en cas d'empat. Per contra, el Tribunal Suprem, basant-se en el fet que el règim general de provisió de destinacions és l'antiguitat (art. 329.1 i 330.1 LOPJ), dedueix que la preferència no és «absoluta», sinó «relativa», havent-se de valorar els coneixements del dret i de la llengua propis com a element complementari. De tal

manera que el tribunal redueix la preferència del mèrit a un simple mèrit complementari, contradint frontalment l'establert a l'article 341.2 de la LOPJ, a més dels corresponents estatuts d'autonomia —de Catalunya, País Basc, Galícia, València, Aragó i Navarra—, els quals en tot moment ignora i que, tal vegada, haurà de tenir en compte, atesa l'estructura autonòmica i plurilingüística de l'Estat, la qual cosa té efectes sobre tots els camps i, en especial, sobre el règim dels funcionaris públics, que serveixen a les comunitats autònomes amb més d'una llengua oficial, essent la pròpia distinta de la castellana. Són previsible, doncs, les conseqüències del desvirtuament del concepte de «mèrit preferent» amb vistes al posterior judici de proporcionalitat.

Un altre aspecte que tracta la sentència és la manca de motiu o criteri per a atorgar sis anys d'antiguitat pel coneixement de la llengua (FJ sisè). L'advocat de l'Estat, mantenint una opinió contrària a la del Tribunal Suprem, ho justifica en la correlació que així resulta amb el Reglament del cos de secretaris judicials (Reial decret 429/1988, de 29 d'abril) i amb el Reglament dels oficials, auxiliars i agents (Reial decret 2003/1986, de 19 de setembre), els quals preveuen el reconeixement de sis anys d'antiguitat. El Tribunal Suprem rebutja aquesta al·legació basant-se «en les distintes funcions o comeses assignades» als jutges respecte a la resta de personal judicial, que es tradueix «en una distinta vinculació amb la utilització per part dels administrats de la seva llengua pròpia». El raonament resulta, pel cap baix, anacrònic i elitista. Els jutges, certament, tenen com a funció «la interpretació de les normes en l'exercici de la potestat jurisdiccional», com recorda el mateix Tribunal Suprem. Però això no es contradia en absolut amb el fet que són també servidors públics i que, a més, per la seva activitat tenen gran contacte oral i escrit amb els ciutadans. Per tant, la vinculació de jutges i magistrats amb la llengua pròpia dels administrats és tant o més intensa que en la resta de personal judicial, en la mesura que la seva funció respecte als mateixos administrats resulta ser sempre decisiva per als seus drets i interessos. Per tant, al nostre entendre, la valoració de la llengua és aquí més rellevant que en altres nivells inferiors de l'Administració de Justícia, atès que el seu desconeixement pot comportar conseqüències de superior importància per als justiciables.

Tal com bé ha indicat la doctrina que ha tractat el tema, la qüestió cabdal no és la mesura o desmesura de l'atorgament de sis anys d'antiguitat, sinó, precisament, la insuficiència de comptar el coneixement de la llengua només com a mèrit en els concursos de trasllat i no com a requisit necessari de capacitat en l'accés a la funció pública judicial, tal com ha estat admès pel Tribunal Constitucional per a l'accés a l'Administració pública (STC

46/1991, de 28 de febrer). Un sistema tan migrat com és la computació com a mèrit del coneixement de la llengua no encaixa gens bé amb l'oficialitat de la llengua catalana —i de les altres oficials distintes del castellà— ni amb la declaració del català com a llengua pròpia de Catalunya (art. 3.1 EAC). En dret comparat trobem sistemes molt més respectuosos amb l'oficialitat de la llengua i més adaptats a la realitat sociolingüística, com ocorre a Suïssa, el Canadà, Bèlgica o Itàlia. Per exemple, en aquest darrer estat, a la província italiana del Bozzen, a part d'efectuar oposicions separades de les de la resta de l'estat, els opositants han d'acreditar a través d'exàmens el coneixement de la llengua italiana i alemanya (vegeu Roberto Scarciglia, «Bilinguismo e accesso alla magistratura in Trentino-Alto Adige», REVISTA DE LLENGUA I DRET, núm. 16, pàg. 173-186). A més a més, les proves per a l'accés a la funció pública judicial poden realitzar-se en qualsevol de les llengües oficials. I això tenint en compte que el cas italià es tracta més de protecció de minories lingüístiques que no pas de regulació de les llengües oficials. El fet és, però, que a Itàlia es vincula estretament els drets lingüístics dels ciutadans amb el bon servei que ha de prestar l'Administració. Aquesta relació no s'observa a la sentència ressenyada. Més encara, sembla apuntar en un sentit contrari en desvincular la funció jurisdiccional de la utilització de la pròpia llengua per part dels ciutadans.

El tercer aspecte que volíem comentar i, tal vegada, el que apareix com a raonament central de la resolució, és l'aplicació que fa el Tribunal Suprem del principi de proporcionalitat. L'alt Tribunal l'utilitza en dos sentits. En primer lloc, estima desproporcionada l'atribució de sis anys per coneixements lingüístics —«coneixements extrajurídics»— en relació amb els tres anys que s'atorguen al coneixement de dret. La justificació és expressada en els següents termes: *«tal régimen no parece conforme con las funciones atribuidas a los destinatarios de la norma, ya que no se trata de la simple adjudicación de una plaza a un funcionario, sino de la provisión de cargos judiciales»*. És a dir, mentre a un policia local se li pot exigir coneixement de llengua no castellana en un exercici obligatori i eliminatori que compta un 25 % del total de la prova d'accés (sts de 18 d'abril de 1995, ressenyada en aquest mateix número), per a un jutge resulta desproporcionat computar-li com a mèrit preferent en un concurs de trasllat l'adjudicació de sis anys en l'escalafó. La concepció elitista que revela la sentència, ancorada en un concepte ja superat de la independència judicial —que, per cert, potser mai no ha existit a l'estat espanyol—, contrasta, tanmateix, amb el precepte que utilitza per a apreciar la desproporció, l'article 23.2 CE, que garanteix l'accés a la funció pública en condicions d'igualtat. D'això resulta que la sentència ve a dir que pel que fa als drets els jutges i magistrats són

funcionaris, però en canvi no sembla que siguin funcionaris pel que fa als requisits, deures i obligacions. El problema de fons, al nostre criteri, és que ni el Tribunal Suprem pot suplantar les competències que per llei deté el Consell General del Poder Judicial ni, sobretot, escau posar com a terme de comparació dels coneixements de llengua els de dret, perquè, com hem indicat, els primers —i segurament també els segons— haurien de constituir un requisit de capacitat per a accedir a la judicatura.

Quant al segon aspecte de la proporcionalitat, el Tribunal Suprem es planteja si l'atorgament de tres i sis anys d'antiguitat és raonable i proporcionat en relació amb la finalitat de la norma, l'article 341.2 LOPJ. De tota manera, el Tribunal no explicita quina és aquesta finalitat volguda pel citat precepte. Dificilment es pot jutjar la raonabilitat i proporcionalitat del mèrit establert a l'Acord impugnat quan no s'enjudicia la finalitat de l'establiment d'aquest «mèrit preferent». I no s'enjudicia perquè tampoc no se sap quina és. Per contra, si s'esbrinés el fi del precepte legal, es podria judicar la proporció de la mesura fixada pel Consell General. Dir que un mèrit preferent no pot ser tan preferent com per subvertir, a la pràctica, el criteri general d'antiguitat no constitueix un raonament de proporcionalitat, perquè el paràmetre per mesurar la desproporció ve conformat per una dada fàctica:

«una simple ojeada al último escalafón de la Carrera Judicial revela la desproporción de la valoración ahora cuestionada, ya que no existiendo en la categoría de Juez ningún miembro con una antigüedad superior a seis años, la atribución, a los efectos de un concurso de traslado de dicha antigüedad a quien reúna el citado mérito, supone en la práctica (...) la consecución del puesto a que aspira, convirtiendo aquel simple mérito en una preferencia absoluta».

Si s'hagués fixat prèviament que la finalitat del mèrit preferent era, per exemple, donar compliment al principi d'oficialitat de les llengües no castellaneres, o al principi d'eficàcia dels poders públics, o bé atendre correctament els drets lingüístics dels ciutadans, es podria dir si la mesura és proporcionada o no. Altrament, el que fa la sentència és un judici de legalitat, consistent a comprovar si el mèrit preferent desenvolupat reglamentàriament per l'Acord s'avé amb el criteri d'antiguitat que inspira la promoció dins l'escalafó judicial. Aquest raonament no pot constituir l'argumentació central en un procediment preferent i sumari de protecció dels drets fonamentals. En tot cas, només hauria de ser complementari al principal. Un altre cop el Tribunal Suprem incorre en un excés en l'enjudiciament de la matèria objecte del procés.

La conclusió a què arriba el Tribunal Suprem és clara: la valoració de l'idioma de l'Acord impedeix l'accés a determinats càrrecs a membres de la carrera judicial que no tinguin el mèrit, amb la consegüent vulneració de la igualtat de l'article 23.2 CE. Creiem que es torna a caure en el parany de la homogeneïtzació. Les llengües oficials diferents del castellà no són patrimoni de ningú en concret, sinó de tot aquell que les sap o les vol aprendre. Tot el qui pretén exercir una funció pública, en aquest cas la judicial, està subjecte a un seguit d'exigències i coneixements a fi que pugui dur a bon terme la funció a la qual aspira. Com hem manifestat, el coneixement de la llengua és un element indispensable per al correcte exercici dels càrrecs funcionaris. Exigir aquest coneixement no constituiria cap discriminació, però comptar-lo com a mèrit encara molt menys.

Per acabar, volem posar de manifest el que ens sembla un altre error del Tribunal. La decisió estima totalment la pretensió dels recurrents i, per consegüent, anul·la tot l'Acord i imposa les costes al Consell General del Poder Judicial (FJ. vuitè). No s'acaba d'entendre per què el Tribunal Suprem opta per una solució tan radical quan hi ha molta part de l'articulat del Reglament que resta fora de l'àmbit del litigi. Una estimació parcial haguera estat molt més d'acord amb la fonamentació jurídica de la sentència. La decisió del Tribunal Suprem suposa, per contra, si no una incongruència amb les pretensions dels recurrents, sí una manca de motivació d'una bona part de la decisió presa.

En conclusió, entenem que la Sentència de l'alt Tribunal constitueix un retrocés important en la doctrina sobre l'accés a la funció pública pel que fa al respecte dels conceptes d'oficialitat de la llengua i de llengua pròpia i dels drets lingüístics dels ciutadans —tant els que es desprenen de la normativa constitucional i autonòmica com del mateix article 231 de la LOPJ. Així mateix, representa un fre al procés de normalització lingüística en un àmbit tan endarrerit en aquest aspecte com és el judicial. Però, ultra això, el que resulta més alarmant són les omissions, les contradiccions i la mala fonamentació jurídica que en general ofereix la sentència. Entre les omissions convé remarcar la manca de referència a la interpretació del Tribunal Constitucional sobre els principis constitucionals i estatutaris, que han estat aplicats a altres funcionaris, en especial a la stc 46/1991. Igualment, no s'extreuen conseqüències del règim juridicolingüístic establert a l'art. 231 de la LOPJ, el qual ja de per si és força discriminatori per als ciutadans que desitjarien ser atesos en una llengua oficial distinta de la castellana, en la qual s'expressen millor o més còmodament. Ser jutge i part no dona molt bons resultats com diu l'adagi popular; a banda d'incórrer en possibles vulneracions del dret a la tutela judicial segons l'art. 6 del Conveni europeu de drets humans.

*Sentència del Tribunal Suprem de 22 de maig de 1995, sala 3a., secció 3a.
Ponent: César González Mallo. Rep. Ar. 4281.*

El Tribunal Suprem confirma la sentència objecte de l'apel·lació, dictada el 2 de desembre de 1991 per la Sala del contenciós administratiu del Tribunal Superior de Justícia del País Basc, per la qual es desestimà el recurs plantejat pel representant de l'Estat contra l'acord de l'Ajuntament de Bedia que fixava les bases de la convocatòria d'un concurs-oposició destinat a cobrir una plaça d'oficial d'obres i manteniment. L'únic punt impugnat de les bases era la introducció d'un exercici voluntari d'euskera. L'acord municipal preveia que els coneixements lingüístics podien valorar-se amb un màxim de tres punts, sobre el total de quaranta-tres que constituïa la puntuació màxima obtenible en la fase d'oposició.

Aquesta sentència, d'estructura força simple, es limita a contrarestar les raons de manca de proporcionalitat i de voluntarietat adduïdes per l'advocat de l'Estat. El Tribunal indica que, a diferència del caràcter obligatori dels tres exercicis restants que integraven la fase d'oposició, l'exercici lingüístic es contempla com a voluntari *«por lo que la puntuación que se obtenga en el mismo podrá influir en el orden de colocación de los opositores aprobados cuando sean varios, faltándose a las bases aprobadas si un opositor resulta eliminado por razón de un ejercicio que por ser voluntario no puede determinar su eliminación»* (FJ 3). En la mesura que els tres punts que se li assignen representen menys del vuit per cent de la puntuació total, d'acord amb el criteri de la sala tampoc no pot titllar-se de desproporcionat. Aquestes declaracions precautòries, que contrasten amb l'actual doctrina favorable a la introducció de proves lingüístiques de caràcter obligatori i eliminatori en l'accés a la funció pública en els territoris amb règim de doble oficialitat, s'expliquen com a resposta als plantejaments més restrictius sostinguts pel recurrent. No obstant, més enllà d'això, caldria notar que amb una prova del tipus previst no es garanteix suficientment el coneixement de l'euskera per part de la persona que ocupi les plaça convocada. Només les peculiars condicions del procés normalitzador al País Basc, que han obligat a diferir l'objectiu de generalització de la competència lingüística en euskera del gruix de funcionaris de l'administració local i autonòmica, donen sentit a un exercici voluntari com l'esmentat. Amb tot, la decisió sobre el grau d'exigència és competència del Govern basc i subsidiàriament de la institució que convoca la plaça. És, si més no, sorprenent que el representant de l'Estat continui actuant oblidant el caràcter plurilingüístic de l'Estat i no impugni aquelles places que surten sense fer cap mena de referència al coneixement lingüístic «d'altres» llengües oficials.

*Sentència del Tribunal Suprem de 29 de maig de 1995, sala 3a., secció 5a.
Ponent: Juan Manuel Sanz Bayón. Rep. Ar. 5350.*

El procés contenciós administratiu del qual porta causa la sentència tenia per objecte un acord de la Comissió de Govern de l'Ajuntament de Barcelona sobre abonament de certificació d'obres i revisió de preus, en concepte de construcció d'un col·legi d'EGB, després que hagués tingut lloc la resolució del contracte d'obra. El contractista recurrent en apel·lació adduí, enmig d'altres raons dirigides a negar l'eficàcia del referit acord, la indefensió provocada pel fet que diversos documents de l'expedient administratiu fossin redactats en llengua catalana. D'aquesta manera, pretenia acollir-se a la previsió de l'art. 231.4 LOPJ, quant al dret de les parts a demanar la traducció dels documents o actuacions judicials en cas de desconeixement de la llengua de la comunitat autònoma, si bé referint-lo a l'àmbit administratiu.

El Tribunal Suprem, després d'advertir que la naturalesa revisora del recurs d'apel·lació veda el plantejament de qüestions que, com aquesta, no foren discutides a la instància, desestima expressament l'al·legació amb el següent raonament:

«En cuanto a la redacción en lengua catalana de los citados documentos conviene recordar que el artículo 231 de la Ley Orgánica del Poder Judicial se refiere única y exclusivamente a actuaciones judiciales, y además, en el párrafo 4 del precepto, en la redacción anterior a la modificación de la Ley Orgánica 16/1994 (RCL 1994, 3130 y 3294), vigente a los efectos aquí contemplados, se establece que las actuaciones judiciales realizadas y los documentos presentados en el idioma oficial de una Comunidad Autónoma tendrán, sin necesidad de traducción al castellano, plena validez y eficacia, procediendo su traducción al castellano, entre otros supuestos, a instancia de parte que alegue indefensión.

»Aun pues en el ámbito puramente administrativo, no puede alegarse ahora indefensión cuando no fue ejercitado en forma el derecho a haber obtenido la correspondiente traducción». (FJ 2)

Com es dedueix d'aquestes paraules, l'extemporaneïtat de l'al·legació d'indefensió constitueix el motiu principal i suficient per a rebutjar la pretensió del recurrent. Aquest no sol·licità la traducció al castellà en la via administrativa ni havia argumentat la indefensió per la mateixa causa davant el Tribunal Superior de Justícia. Actitud que ja fa patent la instrumentalització actual del problema lingüístic —segurament inexistent— envers unes pretensions impugnatòries sense cap relació amb ell.

Amb tot la sentència fa algunes consideracions al respecte. Precisa en-

certadament l'àmbit d'aplicació de l'art. 231.4 LOPJ, en assenyalar que el reconeixement pel precepte del dret de les parts a demanar la traducció dels documents i actuacions al castellà afecta exclusivament l'esfera jurisdiccional. Per tant, ve a dir el Tribunal, aquesta previsió no pot aduir-se en el procés judicial per a impugnar retroactivament les actuacions dels òrgans administratius realitzades en la llengua pròpia de la comunitat autònoma. I, menys encara, al·legar indefensió per aquest motiu a l'apel·lació quan no s'havia suscitat a la primera instància.

El gir de l'argumentació permet eludir un pronunciament directe sobre el dret del recurrent d'obtenir en seu administrativa la traducció dels documents al castellà, el qual es dona per sobreentès. Convé recordar que aquest troba el seu fonament positiu en les diverses lleis que —en una difícil articulació competencial que aquí, lògicament, només podem palesar— regulen l'ús de les llengües oficials per part de les Administracions que actuen en territoris subjectes a un règim de doble oficialitat. D'una banda, la Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística de Catalunya, ja determinà que qualsevol ciutadà té dret a relacionar-se amb l'Administració local en la llengua oficial escollida (art. 8.1 LNL); previsió que desenvolupa la Llei 8/1987, de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya, amb l'establiment del deure correlatiu dels ens locals «de lliurar les resolucions i qualsevol altra documentació en la llengua escollida pels ciutadans, si així ho manifesten expressament en cada cas» (art. 5.4. LMRL). D'una altra banda, d'acord amb l'art. 36.2 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre: «*En los procedimientos tramitados por las Administraciones de las Comunidades Autónomas y de las Entidades Locales, el uso de la lengua se ajustará a lo previsto en la legislación autonómica correspondiente*», si bé afegeix que: «*En cualquier caso, deberán traducirse al castellano los documentos (...) dirigidos a los interesados que así lo soliciten expresamente.*» Totes aquestes normes empararien, doncs, la pretensió del recurrent d'obtenir de l'Administració implicada, en aquest cas l'Ajuntament de Barcelona, la traducció dels documents administratius al castellà, per bé que recau sobre el primer la càrrega de sol·licitar-la expressament en el moment pertinent, cosa que no es va fer.

Resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat de 12 de novembre de 1994, Rep. Ar. 1354, i les de 8 d'abril de 1995, rep. Ar. 3517 i rep. Ar. 3518.

Les tres resolucions ressenyades tracten, encara que sigui de manera tangencial, una qüestió que ja havíem fet avinent en anteriors cròniques,

que és la mixtificació de les llengües parlades a l'estat espanyol en la seu del Registre civil.

En la Resolució de 12 de novembre la Direcció General desestima un recurs davant la denegació per l'encarregat del Registre civil de Conca del canvi del nom *Peio* pel de *Peyo*. Com a motiu de més a més el centre directiu indica que l'ortografia correcta en basc és en «i» llatina.

En la Resolució de 8 d'abril de 1995 (ref. Ar. 3518), la DGRN estima el recurs presentat i accepta el canvi del nom inscrit *Miren* per la seva variant *Mirenchu*, bo i indicant que *«aunque sea Mirentxu la ortografía correcta vascuence, no ha de haber inconveniente para admitir, con igual fonética, la forma "Mirenchu", que se ajusta a la ortografía castellana»*.

Finalment, en la Resolució de la mateixa data que l'anterior (ref. Ar. 3517), la Direcció desestima el canvi del nom *Mónica* per *Monika*, atès que *«aunque se ajuste a la ortografía actual vascuence, no se corresponde con un nombre femenino incluido en el nomenclátor aprobado por la Academia de la Lengua Vasca»*.

A les tres resolucions l'element lingüístic no és determinant per a la decisió (llevat, potser, del segon cas). Les argumentacions emprant la llengua, en aquest cas la basca, són raonaments de més a més. Però el que volem notar és el fet que la Direcció no manté un criteri uniforme al respecte. Mentre en el primer cas (denegació de *Peyo* per *Peio*) utilitza el nomenclàtor basc per a mantenir l'originària inscripció registral, correcte en eusquera, en el segon cas admet sense embuts la castellanització d'un nom basc (admissió del canvi a *Mirenchu*). Dementre que en el tercer cas addueix com a argument per a denegar el canvi de nom a la grafia basca (que en realitat era l'alemanya, *Mónica* per *Monika*) que en el nomenclàtor basc no existeix aquest nom. Així, en el segon supòsit s'accepta castellanitzar un nom basc i, per contra, en el tercer, no s'accepta l'eusquerització d'un nom castellà.

El més criticable no és que els criteris emprats per la DGRN siguin contradictoris, sinó que totes les raons lingüístiques portades a col·lació amaguen la voluntat d'estimar o denegar el canvi de nom, voluntat que es fonamenta en altres motius (com per exemple, si el canvi és mínim o no). Al nostre parer, l'acció proteccionista de les llengües espanyoles com si fossin un tot unitari resulta del tot criticable. Ara bé, després de la Llei 20/1994, de 6 de juliol, per la qual ja s'accepta la inscripció de noms estrangers i de fantasia, el recurs a l'argument lingüístic encara resta molt més en precari. Entenem que, amb l'actual legislació i la realitat sociolingüística, ja no es pot utilitzar la llengua com a excusa per a limitar la voluntat de força ciutadans.

